

Jumalateenistus Nõos P, 21.02.21 kell 11.00, *Invocavit*

Lektsioonid: Js 1:16–20; Hb 2:9,17–18

Pihikõne: Mt 26:41

Jutlus: Mk 1:12–13

Laulud: 75 (1–4); 272 (1–2, 3); 69 (1–3); 327 (1–5)

Ja kohe ajas Vaim Jeesuse kõrbe ja ta oli kõrbes nelikümmend päeva saatana kiusata. Ja ta oli metsloomade seas ning inglid teenisid teda.

31. jaanuari 2021 jumalateenistuse pihikõne aluseks oli meil kirjakoht Mt 16:23, kus Jeesus vastab oma esimese ja tähtsama jüngri Peetruse targutusele: „Tagane, vastupanija [kr Σατανᾶς 'vastane, süüdistaja']! Sa oled mulle kiusatuseks, sest sa ei mõtle Jumala, vaid inimese viisil.” Ja meenutuseks niipalju, et see pihikõne oli inspireeritud piibltheadlase Urmas Nõmmiku kolumnist 27. jaanuari 2021 Eesti Kiriku ajalehe numbris, kus ta taunib kristlaste hulgas levivat apokalüptlist kõnepruuki. Nimelt olevat teda keegi nimetanud saatanaks ja ta peab seda ebakohaseks. Pihikõnes aga märkisin, et Jeesus nimetas saatanaks isegi oma lemmikjüngrit, sest too kiusas teda oma sobimatu, inimlikust piiratud tuleneva targutusega. Võib-olla pidanuks prof Nõmmik oma tegudest otsima midagi sarnast ega heituma, kui teda, inimlikku inimest nimetatakse vastupanijaks teise kristlase poolt, kes ütles seda võib-olla Püha Vaimu ajel. Seda võib juhtuda meie kõigiga.

See kõik tuli mulle meelde seoses tänase kirjakohta, kus evangelist Markus jutustab meile samuti sellest, kuidas saatan Jeesust kiusas. Ja mulle tundus, et on tarvis tähelepanu juhtida nende kahe nimetatud kiusamise sarnasustele ja erinevusele.

Esiteks sarnasused. Mõlemal puhul kiusatakse Jeesust, Jumala Poega. Mõlemal puhul on tegemist saatanaga (Peetrus ise muidugi pole saatan, kuid ta esineb sel hetkel tahtmatult saatan rollis). Mõlemal juhul kasutatakse eesti keeles sama sõna „kiusatus“. Ja mõlemal juhul võidab Jeesus need kiusatused ära – mis on muidugi Tema kui Jumala Poja puhul loomulik.

Kuid nende kahe kiusatusest kõneleva kirjakohta esimeseks erinevuseks on see, et Peetruse puhul kasutab evangelist Matteus kiusatuse puhul sõna σκάνδαλον 'lõks, komistuskivi, vea põhjustaja', kuid kõrbekiusatuse puhul kasutab evangelist Markus tegusõna πειράζω 'proovile panema, läbi katsuma' (mujal kasutatakse ka nimisõnavormi πειρασμός 'läbikatsumine, proovilepanek').

Muidugi võib olla, et nende kahe eri sõna puhul mõeldakse ühte ja sama asja ning tegu on lihtsalt sünonüümidega. Kuid kui uurida veidi nende kahe sõna kasutust Uues Testamendis, siis võib jõuda järeldusele, et sõna *skandalon* kasutatakse pigem sellistel puhkudel, kus Jumala käsi mängus pole. Nt Ilm 2:14: „Kuid mul on pisut sinu vastu: sinu juures on neid, kes peavad kinni Bileami õpetusest, kes õpetas Baalakit panema Iisraeli laste ette püünispaela [σκάνδαλον]: sööma ebajumalate ohvreid ning hoorama.“ Niisiis on tegemist on eksiõpetajaga, kes püüab inimesi Jumala juurest eemale meelitada.

Sõna *peirazo* või *peirasmos* aga kasutatakse vahel ka sellistel puhkudel, mil kiusamine toimub Jumala loal või isegi heakskiidul. Ja selles seisnebki nende kahe kiusatuse teine erinevus.

Üks kohti UT-s, kus kiusamine toimub Jumala heakskiidul, ongi meie kirjakoht. On ju siin selgelt öeldud, et Jeesuse ajas kõrbe Püha Vaim, seesama Vaim, kes just enne seda oli Jordani jõe ääres pärast ristimist tuvi kujul Jeesuse peale laskunud.

Niisiis Jumal oli nõus sellega, et saatan saaks Tema Poega Jeesus Kristust kiusata! Miks sellist kiusamist vaja oli? Esiteks selleks, et inimest Jeesust kohe kõige suurema katsumusega proovile panna: kas Jumalinimene suudab vastu seista Jumala vastu tegutsevatele langenud inglile ehk saatanale. Teiseks aga oli sellist kiusamist tarvis selleks, et saatanale kohe algusest peale näidata: elusast peast Jeesust ei murra, ta suudab patust hoiduda ka kõige suuremate kiusatuste kütkes.

Ja just seetõttu hakkab saatan hauduma plaani, kuidas Jeesust surmata, et tema hinge siis niimoodi enda valdusesse saada. Kuid nagu me teame, ebaõnnestus saatanal ka see üritus, sest Jeesus tõusis surnuist üles.

Ka meie usuteel võib juhtuda, et satume kiusatusse. Küllap juhtub seda tihedamini kui tahaksime.

Ent millal siis tabab meid *skandalon* ja millal *peirasmos*, st millal on kiusatuse põhjustajaks Jumala plaan meid läbi katsuda ja millal Jumalale vastanduvad jõud?

Kahjuks pean ütleva, et ma vastust sellele küsimusele ei tea. See selgub tagantjärele, ent siis, kui seisame kiusatusega vastamisi, me selle päritolu öelda ei oska.

Toon näiteks selle paljuräägitud koroonaviiruse. Oleme just neil kuudel iga päev selle viiruse ja sellest tingitud kriisi, segaduse või pahanduse kütkes. Kuid kas oskame öelda, kas see viirus tuleb Jumalalt (või Jumala heakskiidul) või saatanalt? Olen kohanud mõlemat arvamust.

Ma ise ühes eelmise aasta jutluses väljendasin seisukohta, et see tuleb Jumalalt ja tõin argumendiks VT loo Paabeli tornist, kus Jumal segas jumalavallatute inimeste keeled, et nad ei saaks tema vastast vandenõud haududa. Samamoodi võiks Jumal ju sellise viiruse kaudu katkestada inimlikud globalistlikud ja Jumalat mittearvestavad poliitilised arengud: piirid tuleb kinni panna ja üksteist pigem umbusaldada.

Kuid kuulsin ka ühe kaaskristlase seisukohta, mis pidas võimatuks, et Jumal on sellise viiruse taga: nii palju kristlikku tööd on selle tõttu takistatud, kas Jumal tõesti sellist asjade käiku talub? Ja võib-olla on õigus hoopis tollel inimesel, mitte minul. Sest peagi näeme võib-olla seda, et kirik saab selle kriisi tõttu suure hoobi ja jumalavastased jõud hoopis tugevnevad?

Tagasi minnes evangelist Markuse teksti juurde juhin tähelepanu mõnele asjaolule, mis võiksid seostuda meie kristlase-eluga.

Meie kirjakohas ja paralleelkirjakohtades Mt 4:1–11 ja Lk 4:1–13, kus samuti sellest kõrbekiusatusest kõneldakse, mainitakse, et Jeesus oli kõrbes saatana (Mt ja Lk on teda nimetatud kuradiks) kiusata 40 päeva. Vahel jääb neid kohti kommenteerivate inimeste kõnest mulje, et Jeesus seal kõrbes lihtsal paastus, siis lõpuks tuli talle nälg kätte ja kurat hakkas oma kiusavaid küsimusi esitama. Sellest aga tulenevad igasugused paastuteooriad, millega püütakse läbi mängida seda, mida Jeesus seal kõrbes võis tunda.

Siiski ütlevad kolm sünoptilist evangeeliumi – Mt, Mk ja Lk – selgelt, et Jeesus aeti kõrbesse saatana ehk kuradi kiusata. St Jeesust kiusati kogu selle 40 päeva jooksul, mitte ainult lõpus, kus kurat esitas talle kolm kiusavat küsimust.

Kui võrrelda seda 40 päeva inimese eluga, siis võib mõista, miks on elus vahetevahel kriisid. Lihtsalt on sellised perioodid, mil inimene või lausa inimkond on kiusatud ja selle vastu pole mitte midagi teha. Häda on selles, et meie oma inimlikus piiratuses ei tea, kui pikad need perioodid on, enne kui me ei saa neile tagantjärele vaadata.

Juba mainitud koroonakriis võiks olla ka siin heaks näiteks, sest mitte kellelgi maailmas pole aimugi, kui palju või vähe aega see kriis veel kestab. Kuid leidub ka teisi kiusatusi. Nt kliima soojenemine. Siin on tegemist palju pikema perioodiga, kuid ka selle puhul me ei tea, kui kaua selline asi kestab ja millised on tagajärjed. Sellised protsessid ei piirdu inimese elueaga.

Kehvi perioode on ka meie enda elus. Vahel lihtsalt läheb halvasti ja seda pikalt. Mõni inimene võib seda tunda lausa kogu elu lõikes – elu tundub justkui raisatud ja mõttetu.

Mida öelda lohutuseks? Sedasama, mida ütlevad selles kiusamise loos lohutuseks evangelistid. Mt 4:11 seisab: „Siis jättis kurat Jeesuse rahule.“ Lk 4:13 seisab: „Ja kui kurat kogu kiusamise oli lõpetanud, jättis ta Jeesuse mõneks ajaks rahule.“ Meie kirjakohas evangelist Markus seda küll ei ütle, ent tema annab lugejale salmis 13 ühe salapärase vihje: „Ja ta oli metsloomade seas...“ Võib-olla viitab see paradiisiaiale, kus Adam ja Eeva enne pattulangemist elasid kogu looduga harmoonias? Ja kui nii, siis tähendab see sedasama, mida Mt ja Lk märges kuradi poolse kiusamise ajutise lõpu kohta.

Seega, kui suudame usus Jeesusesse need kriisiajad üle elada ja kindlaks jääda, siis jätab kurat või saatan meid mõneks ajaks rahule. Mõneks ajaks sel juhul, kui meie elu jätkub. Sest pole mingit alust arvata, et mingi kriis jääb meie elus viimaseks.

Evangelistid Markus ja Luukas lisavad loo lõppu juurde ka selle märkuse, et inglid tulid ja teenisid Jeesust pärast selle raske perioodi lõppu. Ka see on kosutav teadmine. Kui meie enda jõud ära lõpeb, siis saadab Issand meile ingleid appi – muidugi juhul, kui me ikka kiusatuses kindlaks jääme, sest miks peaks Jumal meid aitama, kui talle selja pöörame?

Kokkuvõttes on meil Jeesuse kiusatuse loost õppida kahte asja. Esiteks seda, et, vaatamata sellele,

et me ei tea, millise iseloomuga kiusatusega meil tegemist on, tasub ja on võimalik jääda kindlaks usus Jeesusesse. Teiseks aga seda, et kiusatused ja kriisid lõpevad alati ära ning neil pole põhimõttelist võimalust meie vahekorda Jumalaga kahjustada – jällegi juhul, kui jääme usku Jeesusesse. Sest kuradi tahe ja jõud raueb Jeesuse tõttu ning meile saadetakse appi inglid.
Aamen.